

НЕВІДОМЕ ПРО УПА

У листопаді 1994 р. на адресу Чернігівської обласної бібліотеки ім. В. Г. Короленка надійшов пакунок з книгами у супроводі такого листа: «Нарешті я уже в Канаді і виконую свою обіцянку, яку я обіцяв, будучи у Вас в Чернігові. Висилаю Вам повне видання про УПА. Це подарок від мене Вашій бібліотеці. Кошти його для Вашої інформації 500 кан. долларів. Здається, ще мають вийти пару томів, то як я одержу, то привезу наступним разом для Вас. Я систематично в дорозі по Європі і Азії. Роблю все можливе, щоб закріпити молоду Українську Державу. Свято вірю в це! Мені приємно було познайомитися з Вами і Вашими друзями, вірую, що ми ще зустрінемось. Бажаю Вам усіх земних благ і Божого благословіння у Вашій важкій і відповідальній праці. Щиро Ваш Віктор Роечко.»

Полковник Роечко мешкає в м. Онтаріо, відомий там адвокат і нотаріус, меценат і вболівальник за долю рідної йому України. Ще його знають як автора книги «Друга світова війна. 1939—1945 роки».

Її презентація відбулася в травні 1994 р. в Міністерстві оборони України і викликала зацікавленість оригінальним підходом автора до висвітлення теми, новизною деяких поглядів.

Двадцять три томи «Літопису Української Повстанської Армії», що надіслав пан Роечко, започатковані 1976 року об'єднанням колишніх вояків УПА в США і Канаді під загальною редакцією Є. Штендера. Останній том побачив світ у 1992 р.

У передмові до першого тому укладачі зазначають, що завданням «Літопису» є публікація з дотриманням джерельної точності існуючих документів про діяльність і боротьбу УПА — як документів УПА, так і її противників. Авторами широко використані документи з мікрофільмової колекції німецьких військ Американського державного архіву у Вашингтоні, федерального архіву в Кобленці (Німеччина), а також військового архіву у Фрайбурзі (Німеччина).

Для дослідників теми являють інтерес вміщені на сторінках «Літопису» мемуари та інші матеріали про діяльність УПА, які не були досі опубліковані або були розсіяні в періодичних і дрібних виданнях. Планується представити в окремих томах «Літопису» рецензії на книги про діяльність УПА та історію України в цьому контексті і бібліографію видань до історії боротьби УПА.

В шести томах «Літопису» містяться документальні свідчення про діяльність підрозділів УПА на території Чернігівської області. Наводимо їх повністю у хронологічній послідовності:

— В Чернігові арештовано посадника Ребенка, керівника району Дзюбка та коменданта української міліції Тураша у зв'язку з господарським саботажем. Дзюбка обвинувачено в співпраці з більшовиками. Троцюка названо злодієм. Ребенок був звільнений. (Т. 2. — С. 195. Верес. 1942 р.)

— Звіт ч. 54 шефа поліції безпеки і служби безпеки з 14 травня 1943 року. Центр активності банд — північна Київщина, Чернігівщина, Житомирщина й Рівенщина. Активні більшовицькі та національно-українські банди. Обидві сторони закликають молодь приєднуватися до їхніх рядів. Бульба-Боровець видав наказ шуцманам перейти до нього. Все це має великий вплив на населення. (Т. 2. — С. 201).

— Друга половина 1943 року була переломова для УПА. Вона поширилась на великих просторах і дійшла у глухі закутки нашої землі. Тереном її дій стала не тільки Волинь але й Подніпров'я і далека Чернігівщина. УПА вкрила себе низкою боїв з німецькими загарбниками та більшовицькими партизанськими ватагами. (Т. 2. — Кн. 2. — С. 75).

— В Чернігівських, Чернігівських, Київських — наддніпрянських лісах діють сильні повстанчі загони УПА. Вони організували там свою республіку, перебрали адміністрацію терену, не допускаючи туди німців, а ні більшовицьких партизан. (Т. 2. — Кн. 2. — С. 153).

— Весною та літом 1943 р. дисципліновані відділи Української Повстанської Армії (УПА) від Волині, ген. аж по далекі ліси Чернігівщини підняли важкий бій з німецьким та більшовицьким імперіалізмами. (Т. 19. — С. 19).

— Початок 1944 р. привносить для галицьких збройних відділів історичну подію. Українська Народна Самооборона вливається в єдину Українську Повстанчу Армію під назвою УПА-Захід. Проведено теж відповідний територіальний розподіл краю. Відтепер усі українські збройні сили від Карпат по далекі Чернігівські ліси були під однією командою, паралізуючи всякі грабівницькі плани обох імперіалізмів. (Т. 19 — С. 25).

— Київ, травень 1945 р. — «істребітільні» батальйони НКВД ведуть сильну акцію проти УПА в Чернігівських лісах. (Т. 8. — С. 146).

— Зведення «Із збройних дій УПА і збройного підпілля на українських землях під московсько-більшовицькою окупацією (в СРСР)», надруковане в 7 випуску бюлетеню Бюро інформації УГВР з березня 1950 р.: «За підрахунками Степана Данилюка на поодинокі області в 1948 р. припадала така кількість відновлених операцій: Волинська — 42, Дрогобицька — 387, Кам'янець-Подільська — 8, Київська — 2, Львівська — 274, Рівенська — 67, Станіславська — 344, Тернопільська — 282, Чернігівська — 2, Чернівецька — 12, Берестецька, БРСР — 2; (Т 10. — Кн. 3. — С. 10).

— В м. (місяці) березні 1948 р. в с. Мартинівка (р-н Бахмач, Чернігівська область) виконано атентат на партійця — завгоспа колгоспу, який знищався над народом. (Т. 10. — Кн. 3. — С. 207).

— 28.7.48 р. с. Мартинівка (р-н Бахмач, Чернігівська область) зліквідовано голову колгоспу — партійного, який переслідував і експлуатував колгоспників. (Т. 10. — Кн. 3. — С. 251).

Двадцять третій том «Літопису» присвячений лікарям, медсестрам і санітарам, що працювали в складі Санітарної служби УПА та Українського Червоного Хреста. У медично-санітарній системі УПА, крім українських лікарів, працювали на різних постах або надавали медичну допомогу українським повстанцям, лікарі інших національностей, передусім євреї, а також деякі німці, словаки, поляки. Серед українських лікарів був Петро Рошинський, уродженець Чернігівщини. Його діяльності присвячений розділ двадцять третього тому.

Ці документи віддзеркалюють лише деякі дії УПА, що мали місце на Чернігівщині 1942, 1943, 1944, 1945 і 1948 років.

На наш погляд, вони можуть стати першим кроком до вивчення проблеми. Адже документи вітчизняних архівосховищ у повному обсязі ще не опубліковані. До того ж, розрізнені літературні публікації, не підтвержені документально, не дають об'єктивної картини діяльності підрозділів УПА на терені України під час минулої війни та у перші післявоєнні роки.

Сьогодні ще важко остаточно оцінити «Літопис Української Повстанської Армії», оскільки видання не завершено. Але видані томи дають можливість історикам-дослідникам, студентам, краєзнавцям розпочати роботу над питанням діяльності УПА на території Чернігівської, Київської, Полтавської та інших областей Лівобережної України, яке до цих пір об'єктивно не розглядалося.

Людмила СТУДЬОНОВА.